

MENADŽMENT SPORTSKIH OBJEKATA U GRADU MOSTARU

MANAGEMENT OF SPORTS FACILITIES IN THE CITY OF MOSTAR

Damir Đedović, Sportski savez grada Mostara

Fuad Bajraktarević, Fakultet za menadžment i poslovnu ekonomiju, Univerzitet u Travniku

Almir Popo, Nastavnički fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić", Mostar

Nedžad Vuk, Služba za odgoj, obrazovanje, mlade i sport, Mostar

Vedran Ugljen, Sportski savez grada Mostara

SAŽETAK

Cjelovitom evidencijom sportskih objekata došlo se do podataka o potrebama sporta za određenim objektima, te posebno, o neophodnosti izgradnje novih sportskih prostornih sadržaja. Finansijska sredstva su, uz prostorne mogućnosti, najvažnija odrednica i uvjet izgradnje sportskih objekata. Zaključak je, da prioritete u izgradnji sportskih objekata trebaju predlagati sportske institucije. Sportski savez grada Mostara će potaknuti raspravu, a konačne usaglašene prijedloge donijeti u saradnji sa višim nivoima vlasti. Rukovodeći se iznesenim načelima evidentno je da, na području grada Mostara, treba podsticati izgradnju zatvorenih bazena bez velikih gledališta, višenamjenskih školskih sportskih dvorana opremljenih za programe gimnastike i boričkih sportova, te atletskih borilišta.

Ključne riječi: menadžment, sportski objekti, upravljanje, planiranje.

Key words: management, sports facilities, leadership, planning.

ABSTRACT

Complete records of sports facilities has led to information about the specific needs of sport facilities, in particular, the necessity of building new sports spatial content. Financial

resources are the physical features, the most important determinant and condition of the construction of sports facilities. The conclusion is that the priorities in the construction of sports facilities should propose sports institutions. Sports Association of the City of Mostar will stimulate discussion, a final agreed proposals made in cooperation with senior levels of government. Guided by the principles set forth, it is evident that, in the City of Mostar, should encourage the construction of indoor swimming pools without large auditorium, multi-purpose sports hall equipped school programs for gymnastics and martial arts, and athletic venues.

UVOD

Sportski savez grada Mostara je temeljna sportska organizacija sporta u gradu Mostaru i kao takva nastoji da svojim angažiranjem proširi svoju djelatnost na sve oblike tjelesne kulture i svojim neposrednim djelovanjem da unaprijedi mostarski sport.

U sportu stečena iskustva svakako će biti korisna i djelotvorna u svakodnevnom životu i radu. To je, između ostalih, jedan od bitnih razloga da naš sportski i klupski život bude primjeren onom što od sporta kao društvo i država očekujemo, te glavni razlog i težnja da postanemo sportski grad. U skladu sa gore navedenim jedan od osnovnih zadataka Sport

skog saveza je pružanje adekvatnih uslova građanima Mostara za bavljenje sportom i svim oblicima tjelesnog odgoja.

Sportski objekti predstavljaju kritičnu tačku cjelokupnog mostarskog sporta. U vremenu kada se sport intenzivno razvija kao jedna od najbitnijih oblasti društvenog života, konstantno šireći djelokrug sportskih disciplina i rekreativnih oblika aktivnosti, uključujući sve veći broj djece i odraslih pod svoje okrilje, sportski objekti nisu imali ni izbliza adekvatnu tendenciju rasta kako sa prostornog, tako i sa funkcionalnog aspekta.

Upravo suprotno, sve je očitiji razmjer potreba i stvarnog stanja sportskih objekata, pa je više nego očigledno da sportski objekti predstavljaju limitirajući faktor razvoja svih oblika sportsko-rekreativnih aktivnosti u Mostaru.

Sportski objekti i prirodno okruženje u gradu Mostaru

Problematika sportskih objekata u gradu Mostaru svodi se na pitanja njihovog planiranja, izgradnje, evidencije, upravljanja, održavanja i korištenja. Planiranje sportskih objekata u našem gradu, do sad nije bilo izraz zahtjeva razvoja sporta, usklađenog s planovima razvoja i izgradnje šire zajednice, niti su planovi izgradnje sportskih objekata tipa mreže sportskih objekata općine, grada ili kantona bili do sad dio prostornih i urbanističkih planova.

Slika br.1- Gradski stadion

Cjelovitom evidencijom sportskih objekata došlo se do podataka o potrebama sporta za određenim objektima, te posebno, o neophodnosti izgradnje novih sportskih prostornih sadržaja. Finansijska sredstva su, uz prostorne mogućnosti, najvažnija odrednica i uvjet izgradnje sportskih objekata. Veliki višenamjenski sportski objekti, poput izgradnje nove gradske sportske dvorane i dalje će se, u svakom slučaju, graditi sredstvima budžeta, ali manje objekte, s manjim brojem specifičnih sportskih sadržaja namijenjenih prije svega, jednom sportu, intencija je kad god je to moguće, prepustiti poduzetničkim interesima u sportu. Zaključak je da prioritete u izgradnji sportskih objekata trebaju predlagati sportske institucije. Sportski savez grada Mostara će potaknuti raspravu, a konačne usaglašene prijedloge donijeti u saradnji sa višim nivoima vlasti. Rukovodeći se iznesenim načelima evidentno je, da na području grada Mostara, treba podsticati izgradnju zatvorenih bazena bez velikih gledališta, višenamjenskih školskih sportskih dvorana opremljenih za programe gimnastike i borilačkih sportova, te atletskih borilišta.

Slika br. 2 – Teniski tereni

Nedostatak kvalitetnih sportskih objekata još uvijek nije dovoljno kompenziran sa korištenjem i sadržajnim oplemenjivanjem prirodnog okruženja. Prirodni prostorni

sportski sadržaji u gradu Mostaru naročito su pogodni za realizaciju programa «Sport za sve» i program korištenja slobodnog vremena djece i mladih. Dopunom prirodnih sadržaja grad Mostar će jednostavnim i ne toliko skupim zahvatima postići efekt uključivanja većeg broja građana u tjelesne aktivnosti, ali i značajno uticati na opće poimanje sporta i sporta kao zdravog načina života.

Upravljanje, održavanje i korištenje sportskih objekata

U Mostaru je većina sportskih objekata u vlasništvu grada. To je posljedica zakonskih odredbi o definiranju vlasništva nad objektima u društvenom vlasništvu do 1995. godine. Sportski klubovi, kao korisnici sportskih objekata, u statusu su zakupaca objekata na kratki rok, ili imaju termine u dvoranama sa kojima Sportski savez grada Mostara ima potpisan ugovor o zakupu termina, ili samostalno zakupljuju termine. Naravno, da se u takvoj situaciji ne može govoriti o sportskim objektima kao materijalnoj osnovi sporta. Veliki višenamjenski i tehnološki složeni sportski objekti, kako zbog velike građevinske vrijednosti, tako i zbog širokog interesa ne samo sportskih, nego i obrazovnih institucija, te velikog broja građana, ostali su u vlasništvu jedinica lokalne uprave, odnosno grada. U gradskom budžetu, nažalost nisu osigurana sredstva za investicijsko održavanje tih objekata, dok se tekući troškovi koliko-toliko pokrivaju kroz programe sportskog korištenja. Sportski savez grad a Mostara je pokrenuo inicijativu za osnivanje odgovarajuće ustanove ili trgovačkog društva za gospodarenje kapitalnim sportskim objektima u gradu. Njihov osnivač bi trebao biti grad Mostar, a u upravljanju takvom ustanovom ili društvom moraju, putem svojih predstavnika u upravnim ili nadzornim vijećima, sudjelovati i lokalne sportske zajednice.

Slika br. 3 - Gradski bazen

Također, namjera je, manje sportske objekte s jednim dominantnim sportskim sadržajem, naročito one sa samo jednim sportskim klubom kao korisnikom (nogometna igrališta, kuglane i sl.) dakle, objekte niže građevinske vrijednosti i manjeg zanimanja šire javnosti za njihovo korištenje, u načelu, predati u vlasništvo domicilnih sportskih organizacija, posebno onih koje su, višegodišnjim djelovanjem i uspješnim organiziranjem, pokazale sposobnost za gospodarenje objektima. Ovim bi sportski objekti postali materijalnom osnovom razvoja sporta. Vlasništvo nad objektima omogućilo bi klubovima razvijanje vlastite sportske, ali i prateće komercijalne djelatnosti, u funkciji njihove osnovne sportske djelatnosti. Klubovi-korisnici vlastitih sportskih objekata sudjelovali bi u programima korištenja objekata u okviru javnih potreba, ovisno o postavljenim sportskim kriterijima, i tako proračunskim sredstvima pokrivali dio troškova održavanja.

Sportski savez grada Mostara planira da dio javnih sportskih objekata za koje se procijeni da je javni interes znatno izraženiji od pojedinačnog sportskog, odnosno klupskog interesa, ili za koje nema zainteresiranih sportskih korisnika kao mogućih vlasnika, jedinica lokalne uprave treba dati u višegodišnji formalni zakup (ponajprije dominantnom

sportskom korisniku), bez obaveze zakupa, ali s jasnom obavezom zadržavanja potpune sportske funkcije objekta uz slobodu raspolažanja objektom. Sportski zakupoprимci trebali bi računati na budžetska sredstva, putem programa javnog korištenja sportskih sadržaja, i na sredstva za investicijsko održavanje objekta, ovisno o potpisanom ugovoru o zakupu. Naravno, za sve ovo što je planirano, potrebno je izdvojiti puno više sredstava iz budžeta nego što je do sad bio slučaj.

Predložena promjena u tretmanu sportskih organizacija, kada je riječ o gospodarenju ili, preciznije, upravljanju sportskim objektima, može se ostvariti odgovarajućim odlukama nadležnih tijela jedinica lokalne uprave, pa praktički ni nema potrebe za nekim drastičnijim zakonskim promjenama.

Održavanje javnih sportskih objekata u gradu Mostaru može se donekle zasnivati na budžetskim sredstvima, ali prije svega na sredstvima ostvarenim kroz programe korištenja objekata za programe javnih potreba u sportu, što do sad nije bio baš slučaj.

Analiza stanja sportske infrastrukture u gradu Mostaru

Sportski objekti već duže vrijeme nisu plod nekih promišljenih prostornih rješenja i urbanističkih planova. Većina današnjih objekata je plod površnog pristupa za rješavanje trenutnih potreba sporta u gradu bez smišljenog plana i programa rada istih i bez jasne vizije ekonomske isplativosti sportskih objekata. Naši sportski objekti su nažalost, najčešće dokazi nemara. Iz toga razloga veliki broj objekata ima velikih problema sa svojim finansiranjem i ekonomskom opravdanošću. Pored toga, većina objekata je stara, dotrajala, i s upotrebom vrijednošću koja je davno nadmašila potrebne tehnološke zahtjeve.

Slika br.4 – Gradska dvorana u izgradnji

Na osnovu uvida u sadašnje stanje sportskih objekata u gradu i načine upravljanja istim, mogu se navesti neka osnovna obilježja mostarske sportske infrastrukture:

- izrazito je velik nedostatak savremenih, racionalno programiranih i izgrađenih sportskih objekata u gradu Mostaru;
- veliki broj objekata je devastiran uslijed ratnih dešavanja i 15 godina nakon rata;
- određeni broj objekata koji je obnovljen i ponovo rekonstruisan uslijed ratnih razaranja, ponovo je devastiran nemarom nadležnih institucija;
- u poslijeratnom periodu zbog komercijalnih sadržaja prenamijenjeni su određeni gradski sportski prostori tako da su mnogi mladi ljudi ostali bez mogućnosti bavljenja sportom;
- još nije utvrđen jasan hijerarhijski sistem kada je riječ o stručnom i kvalificiranom pristupu programiranju, planiranju, projektiranju i izgradnji sportskih objekata;
- stručnjaci ne odlučuju dovoljno o namjeni i korištenju javnog prostora za sport.

Uvidom u trenutno stanje sportskih objekata i sportskih terena u gradu Mostaru možemo odmah primijetiti da postoji veliki broj otvorenih igrališta, koja se nalaze u prilično lošem stanju. Zatim, primjetno je također, da veliki broj zatvorenih sportskih objekata (dvorana) nezadovoljava osnovne standarde za odigravanje

Redni broj	Vrsta sportskog objekta - terena	Broj objekata - terena	Vlasnička struktura objekata - terena	Generalno stanje objekata - terena
1.	Tereni za veliki nogomet	12	11 terena su vlasništvo grada, dok je jedan teren privatno vlasništvo kluba	Loše 3 terena u relativno dobrom stanju
2.	Otvoreni sportski tereni	41	Svi tereni su vlasništvo grada	Loše 5 terena je u dobrom stanju
3.	Sportske dvorane	3	Vlasništvo grada	Zadovoljavajuće Ne postoji velika sportska dvorana
4.	Školske sportske dvorane	15	Vlasništvo grada	Loše Tri dvorane u u relativno dobrom stanju
5.	Teniski tereni i stolno-teniska dvorana	3 teniska kompleksa i jedna dvorana za stolni tenis	Dva kompleksa su vlasništvo grada, dok je jedan privatno vlasništvo	Dobro
6.	Otvoreni školski sportski tereni	34	Vlasništvo grada	Loše 7 terena u relativno dobrom stanju
7.	Vodeni sportovi	2 bazena (otvoreni 50 m., zatvoreni 25 m)	50 m bazen pod koncesijom, 25 m bazen u sklopu Sveučilišta	Loše Nemogućnost organizacije sportskih takmičenja.,
8.	Baloni za mali nogomet	4	Privatno vlasništvo	Odlično
9.	Bočališta i kuglane	3 bočališta i jedna kuglana	Bočališta su vlasništvo grada, dok je kuglana privatno vlasništvo	Vrlo dobro

Tabela 1 Postojeće stanje sportske infrastrukture u gradu Mostaru

zvaničnih utakmica i nesmetano odvijanje treninga kada su u pitanju dvoranski sportovi tipa košarke, rukometa i odbojke i sl. Ono što također zabrinjava, jeste nedostatak savremene sportske dvorane, adekvatnog zatvorenog bazena i nepostojanje atletske tartan staze. Evidentno je, da će se u narednom periodu nadležni organi morati pozabaviti ovom problematikom, te na osnovu stručne analize ponuditi određena rješenja kako bi se napokon ovaj problem počeo sistemski rješavati.

Jedno od mogućih rješenja jeste, projekat otvaranja sportskih akademija pod pokroviteljstvom Sportskog saveza grada Mostara na terenima koji zadovoljavaju

tehničke standarde za održavanje treninga u određenim ekipnim i individualnim sportovima. Pored toga što bi se veliki broj djece uključio u organizovane sportske aktivnosti, koje bi se održavale pod stručnim nadzorom voditelja, na ovaj način bi veliki broj nezaposlenih stručnih kadrova dobio mogućnost zaposlenja. Za realizaciju ovakve vrste projekta nisu potrebna neka velika finansijska sredstva, a u konačnici ovaj projekat ima sve pretpostavke da bude samoodrživ. U narednom periodu svakako se treba težiti realizaciji ovog projekta, te na taj način staviti objekte u puni pogon tokom cijele godine koliko je to god moguće.

ZAKLJUČAK

Promjene u društvenom životu i privrednom sistemu, promjena strukture stanovništva, te nova uloga i novi zadaci koje je Mostar dobio kao jedan od tri najveća centra samostalne države, učinili su da gradska infrastruktura, a tako i mreža sportskih objekata više ne odgovaraju zahtjevima. Može se ustvrditi da u ovom trenutku nema dovoljno sportskih objekata, a oni izgrađeni nemaju dovoljno prostora i opreme te ne mogu ponuditi sve potrebne programe i sadržaje. Te objekte nužno je rekonstruirati i proširiti, te oplemeniti njihove sadržaje u skladu s utvrđenim potrebama i finansijskim i prostornim mogućnostima. Isto tako, usporedno treba početi plansku izgradnju novih objekata, poput izgradnje započete sportske dvorane. Kritička analiza stanja sportske infrastrukture morala bi se zasnivati na:

- objektivnoj i slojevitoj snimci postojećeg stanja i njegove rasprostranjenosti;
- anketno utvrđenim potrebama i zahtjevima širokog spektra korisnika;
- utvrđivanju nedostataka sadašnje prakse finansiranja, upravljanja i korištenja;
- utvrđenom nivou stručnosti kadra zaposlenog na upravljanju i održavanju;
- ocjeni važećih zakonskih i podzakonskih propisa i njihove primjene u praksi

Sve ovo nam govori da je za uspješno poslovanje sportskih objekata potrebno poštovati osnovne postulate sportskog menadžmenta, bez kojih se ne može očekivati uspjeh. Prije svega potreban je jasan plan i program rada sa jasnom vizijom budućeg rada. To podrazumijeva da objekti budu okrenuti ka stvarnim potrebama stanovništva, da svi kapaciteti budu u pogonu tokom čitave godine, da kadar koji radi u tom centru bude maksimalno stručno edukovan. Uspjeh će doći na kraju sigurno i ekonomska isplativost objekta neće doći u pitanje.

LITERATURA

1. Bajraktarević, F. (2008): Organizacioni i psihološki činioci efikasnog organizovanja sporta u BiH (Neobjavljena doktorska disertacija). Novi Sad : Fakultet za menadžment.
2. Bajraktarević, J. (2008): Psihologija sporta - teorija i empirija, Univerzitetski udžbenik „Arka“, Sarajevo, treće izmjenjeno i dopunjeno izdanje ISBN 978-9958-588-23-5
3. Bajraktarević, J. (2008): Psihološka priprema sportista, Univerzitetski udžbenik „Arka“, Sarajevo, treće izmjenjeno i dopunjeno izdanje ISBN 978-9958-588-22-8
4. Bartoluci, M., Škorić, S. (2009): Karakteristike menadžera u upravljanju sportskim organizacijama. // *Metodički organizacijski oblici rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije / Neljak, Boris (ur.). - Zagreb : Hrvatski kineziološki savez, 2009. 358-363*
5. Bartoluci, M., i Škorić, S. (2009): Uloga menadžmenta u organizaciji hrvatskog športa. // VII. Konferencija o športu RZ Alpe-Jadran / Gracin, Fadila ; Klobučar, Borna (ur.). – Zagreb : Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, 2007. 187-192
6. Nešić, M., Lolić, V. (2007): "Osnove menadžmenta u sportu", Apeiron, Banja Luka
7. Parcelols, Bill, Coplton, Jeff (1995): *Finding a Way to Win: The Principles of Leadership, Teamwork, and Motivation*, Doubleday.
8. Tomić, M. (2007): *Sportski menadžment*. Beograd : Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu.